

Al-risalah skandinaviska stiftelse
Hagagatan 51
70346 Örebro

Beslut för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Alsalam
i Örebro kommun

2017-04-27

2 (49)

Dnr 44-2015:9922

Tillsyn i Alsalam

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Al-risalah skandinaviska stiftelse (875003-7080) under 2016/2017. Vid Skolinspektionens tillsynsbesök i Alsalamskolan i december 2016 och januari 2017 genomfördes intervjuer med representant för huvudmannen, rektorn samt representanter för lärare, elevhälsan och elever. Under besöken genomfördes även ett flertal lektionsobservationer. Med anledning av att det i årskurs 1–3 vid tillsynsbesöken helt saknades legitimerade och behöriga lärare och dessutom förekommit frekventa lärarbyten i några klasser, förlades huvuddelen av observationerna till dessa årskurser.

Måluppfyllelse och resultat

Av skolenhetens egen statistik för 2015 framgår att för årskurs 3 var andelen elever som nådde kunskapskraven för godtagbara kunskaper i svenska som andraspråk 86 procent och i matematik 78 procent. För övriga ämnen har skolan inte redovisat några resultat. 2016 var motsvarande siffror i svenska som andraspråk 61 procent och i matematik 62 procent.

Enligt Skolverkets officiella statistik för 2015/2016 nådde nästan alla elever i årskurs 6 kunskapskraven för minst betyget E i samtliga ämnen förutom i idrott och hälsa, där 50 procent av eleverna nådde kunskapskraven för minst betyget E. Den genomsnittliga betygspoängen i ämnena varierar mellan 6,1 och 15,5, med lägst resultat i idrott och hälsa och högst i modersmål.

Av nationell statistik för 2016 framgår vidare att 86,7 procent av eleverna i årskurs 9 nådde kunskapskraven i alla ämnen. Skolans genomsnittliga meritvärde var 228,7. Nästan alla elever var behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och högskoleförberedande program.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
Undervisning och lärande	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Bedömning och betygssättning	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2017-08-31

2017-04-27

3 (49)

Dnr 44-2015:9922

Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Utveckling av utbildningen vid skolenheterna	Föreläggande vid vite	2017-08-31
Ytterligare brister	Föreläggande vid vite	2017-08-31

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Alsalamskolan visar att det finns mycket omfattande och allvarliga brister inom flera centrala delar av verksamheten. Rektorn saknar pedagogisk utbildning och många lärare saknar behörighet och legitimation för den undervisning de bedriver. Det handlar om brister i styrning och ledning, grundläggande förutsättningar för utbildningen samt hur den genomförs. Exempelvis visar utredningen att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid i flera ämnen. I språkval bedrivs ingen undervisning alls. I flera ämnen är det oklart efter vilken kursplan eleverna ska undervisas och enligt vilka kunskapskrav de ska bedömas. Delar av undervisningen bedrivs enbart på lördagskvällar. Undervisningen utgår inte alltid från kursplanen i aktuellt ämne och eleverna får inte en strukturerad undervisning som i tillräcklig grad utgår från deras behov och förutsättningar.

Tillsynen visar att detta främst gäller undervisningen i årskurs 1–3. I dessa årskurser saknas helt legitimerade och behöriga lärare. Dessutom har det varit stor omsättning på lärare i årskurs 1–3. Skolinspektionen finner det också anmärkningsvärt att skolan inte har reflekterat över elevers behov av studiehandledning på modersmål, särskilt mot bakgrund av att alla elever läser modersmål och huvuddelen av eleverna har utländsk bakgrund. Av samma skäl finner Skolinspektionen det anmärkningsvärt att det på skolan är oklart vilka elever som läser svenska som andraspråk. Utredningen visar också att det finns allvarliga brister i centrala processer som arbetet med särskilt stöd, bedömning och betygssättning samt elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Det saknas också tydliga och förankrade rutiner som säkerställer att uppgifter om kränkande behandling anmäls till rektorn och huvudmannen. Vidare får inte alla elever en likvärdig utbildning. Skolinspektionen bedömer att de faktum att rektorn saknar pedagogisk insikt genom utbildning samt att många lärare saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver, är bidragande orsaker till de omfattande brister som finns i verksamheten.

Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med författningarnas krav och inriktas mot de nationella målen, vilket är grundförutsättningar för att få bedriva verksamhet som enskild huvudman. Även rektorn har ett utpekad ansvar i skollagen för bland annat att organisera verksamheten, fördela resur-

2017-04-27

4 (49)

Dnr 44-2015:9922

ser efter barn och elevers olika behov och förutsättningar samt leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolan. Utredningen visar emellertid att både huvudmannen och rektorn har bristfälliga kunskaper om skolans regelverk, vilket har haft en avgörande betydelse för det stora antalet brister i verksamheten. Skolinspektionen vill betona att både huvudmannen och rektorn är skyldiga att känna till vilka krav skollag och andra författningar ställer på verksamheten.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn måste vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med de allvarliga och omfattande brister som finns vid skolan.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Al-risalah skandinaviska stiftelse att vid vite av 500 000 kr senast den 31 augusti 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Al-risalah skandinaviska stiftelse inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Brister på skolenhetsnivå

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner)

2017-04-27

5 (49)

Dnr 44-2015:9922

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Rektorn ska se till att undervisningen omfattar det centrala innehåll som kursplanerna föreskriver för olika ämnen och årskurser.
- Rektorn ska se till att eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som krävs för att skapa förutsättningar för att de ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.
- Rektorn ska se till att undervisningen anpassas efter elevernas olika behov och förutsättningar.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i delar av undervisningen vid Alsalamskolan. Av utredningen framgår att eleverna i flera ämnen inte får den undervisning som de har rätt till enligt läroplanen. Exempelvis får inte eleverna undervisning i slöjd i årskurs 1–3 eller i hem- och konsumentkunskap i årskurs 1–6 trots att kursplanerna anger vad undervisningen måste omfatta i dessa årskurser. Dessutom framgår att huvudmannen inte säkerställt att korrekt kursplan tillämpas i undervisningen för svenska och för svenska som andraspråk.

Vidare framgår av utredningen att elever i vissa klasser inte får en strukturerad undervisning genom ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd. Det handlar exempelvis om att lärarna inte i tillräcklig utsträckning försäkrar sig om att eleverna förstått instruktioner och syftet med olika uppgifter. Det handlar också om att elever inte får en återkoppling som leder till att de kommer vidare när de inte förstår eller kan lösa olika arbetsuppgifter. Bristerna i lärarstödet leder till att elever blir passiva och att arbetstempot blir lågt.

Utredningen visar att undervisningen inte heller alltid anpassas efter elevernas olika förutsättningar och behov. Särskilt gäller det när eleverna får nya lärare som inte har arbetat med eleverna tidigare och inte vet vilka kunskaper de har. Lärarna får då i stället använda sig av planeringar avsedda för andra elever, vilket leder till att eleverna inte får en undervisning som är planerad utifrån vad de tidigare arbetat med eller vilka kunskaper de har. Exempelvis visar utredningen att brister i överlämningar leder till att elever som lätt når målen inte får den ledning och stimulans som de behöver för att nå längre.

2017-04-27

6 (49)

Dnr 44-2015:9922

Skolinspektionens tillsyn visar att bristerna framförallt gäller delar av undervisningen i årskurs 1-3. Samtliga lärare i dessa årskurser saknar vid tillsynsbesöken legitimation för den undervisning de bedriver. Några av klasserna i årskurs 1-3 har också haft stor omsättning på lärare. Utredningen visar att bristerna i undervisningen påverkar elevernas möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, men också deras möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling. En ytterligare faktor som stärker denna bedömning är att elevernas resultat i årskurs 3 har sjunkit från våren 2015 till våren 2016.

Bristerna i verksamheten visar att det finns en okunskap om vilken skyldighet skolan har enligt skollagen och andra styrdokument. Att omfattningen av elevernas utbildning minskas utan laglig grund samt att den undervisning som bedrivs inte anpassas efter elevernas förutsättningar är allvarliga brister.

Rättslig reglering

Av läroplanen framgår att det finns centralt innehåll för årskurserna 1-3 i ämnet slöjd och för årskurserna 1-6 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Enligt Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2011:149 s. 10) med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen är det inte möjligt att utelämna eller flytta delar av det centrala innehållet till andra årskurser än vad som anges i kursplanen. Vidare framgår av läroplanen att ämnena svenska och svenska som andraspråk har var sin kursplan med olika kunskapskrav.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Av skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Alla elever ska därför enligt skollagen ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Av läroplanen framgår bland annat att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Vidare framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Skolinspektionens utredning

Av dokumentstudier och intervjuer med rektorn och lärare framgår att eleverna inte får undervisning i slöjd i årskurs 1-3 eller i hem- och konsumentkunskap i årskurs 1-6. Rektorn uppger att anledningen till att skolan inte har slöjd i de lägre årskurserna är att eleverna inte klarar av att hantera verktyg. Enligt rektorn har skolan dock en temadag i årskurs 3 som slöjdlärarna ansvarar för. Som framgår av detta beslut (se området ytterligare brister) får inte eleverna heller sammantaget under sin grundskoletid garanterat antal undervisningstimmar i hem- och konsumentkunskap.

2017-04-27

7 (49)

Dnr 44-2015:9922

Av lärarintervjuerna framgår att lärarna upplever att det är oklart om eleverna ska läsa svenska eller svenska som andraspråk. Av ingivna dokument och intervjuer framgår att det finns klasser som undervisas enligt en kursplan men bedöms efter kunskapskraven i en annan.

Rektorn uppger vid Skolinspektionens besök den 9 december 2016 att han inte har fattat något beslut om att alla elever ska läsa enligt kursplanen för svenska. Rektorn känner därför inte till vilka elever som undervisas i svenska som andraspråk, eftersom det bedöms av lärarna. Enligt rektorn avgör lärarna det vid betygssättningen. I intervjun vid Skolinspektionens besök i januari 2017 uppger rektorn att alla elever på skolan nu läser svenska. I intervjun vid samma tidpunkt med elever i årskurs 7–9 framkommer emellertid att de läser enligt kursplanen för svenska som andraspråk men får betyg i svenska. Även elever i årskurs 5 uppger att de läser svenska som andraspråk eftersom de har fått den informationen av sin lärare.

Av lektionsobservationerna i årskurs 1–3 framgår att det i hög grad varierar i vilken utsträckning eleverna får ett aktivt lärarstöd. Vissa lektioner innehåller en genomtänkt lektionsstart där syfte och mål med lektionen framgår. På andra lektioner saknas detta helt. Även i intervjuer med lärarna framkommer exempel på att lärare inte har tänkt igenom eller för eleverna klargjort syfte och mål med lektioner och arbetsområden.

Vidare framgår av observationerna att eleverna inte alltid ges tydliga instruktioner för arbetet på lektionerna. På några lektioner försäkrar sig inte lärarna om att eleverna har förstått instruktionerna för arbetet samt mål och syfte med dessa, vilket ibland leder till att eleverna arbetar med annat än vad läraren avsett. Otydliga instruktioner leder också till att lektionsmoment tar oproportionerligt lång tid och i någon klass leder det till bristande studiero. Vidare förekommer sällan återkopplingar till exempel i form av att läraren under lektionen tar upp elevernas svar på olika uppgifter och deras olika sätt att lösa dessa. Med något undantag saknas planerade lektionsavslutningar där lektionsinnehållet sammanfattas eller där en återkoppling till syftet med lektionen görs.

I intervjuer med lärare i årskurs 1–3 framkommer vidare att tillräcklig information inte alltid ges om elevernas kunskaper i olika ämnen till nya lärare. Ett par lärare uppger att de inte fick någon information om de enskilda elevernas kunskapsresultat när de började. Detta framgår också av skolans digitala lärplattform, där lärarna ska dokumentera de enskilda elevernas kunskapsutveckling. Exempelvis saknas omdömen i nästan alla ämnen - däribland svenska och matematik - för eleverna i en av klasserna i årskurs 1 som bytte lärare vid terminsstarten vårterminen 2017. Rektorn bekräftar att det finns en klass i årskurs 1 där elevernas kunskapsutveckling inte har följts upp eftersom undervisningen där nu bedrivs av timvikarier och läraren i parallellklassen. Av lärarintervjuer framgår att bristerna vid överlämningar leder till att lärarna inte har tillräcklig information för att kunna bedöma om eleverna kommer att nå kunskapskraven för godtagbara kunskaper i årskurs 3. Lärare uppger därför att de har svårt att säkerställa att eleverna har tillräckliga kunskaper inför årskurs 4. Som framgår under området bedömning och betygssättning har inte heller Skolverkets obligatoriska bedömningsstöd för årskurs 1 använts på skolan.

Lärare i årskurs 1–3 uppger vidare att brister i överlämningarna innebär att det saknas information för att planera undervisningen efter elevernas olika förutsättningar och

2017-04-27

8 (49)

Dnr 44-2015:9922

behov. Lärarna får i stället använda sig av parallellklassens lektionsplaneringar. Lärarna känner inte till om några elever i den egna klassen har arbetat med mer utmanande uppgifter tidigare, och inte heller vilket eventuellt material som finns för dessa elever. I stället arbetar alla elever med samma uppgifter. Av såväl intervjuer som lektionsobservationer framgår att det därför finns elever som tidigare har fått undervisning och lärt sig det som lektionen handlar om. Det förekommer också att elever arbetar med uppgifter som de redan gjort, eftersom den nya läraren vill säkerställa att ingen elev missar något.

Av intervju med specialpedagogen framgår att kombinationen av obehöriga lärare och frekventa lärarbyten i årskurs 1-3, innebär att lärarna saknar förutsättningar att kunna anpassa undervisningen efter elevernas olika behov (se även området extra anpassningar och särskilt stöd). Enligt specialpedagogen saknar lärarna också kompetensen för att själva kunna agera. Det innebär att de har svårt att bedöma när de exempelvis behöver samråda med specialpedagogen kring frågor som rör undervisningen. Specialpedagogen uppger att när lärarna tar kontakt är det ofta "ett rop på hjälp" vid läsårsluten eller i samband med de nationella proven. Vidare framkommer att specialpedagogen inte har fått information om att alla utom en elev i en klass i årskurs 3 inte bedöms nå godtagbara kunskaper i engelska enligt bedömningarna i skolans lärplattform (se vidare även området extra anpassningar och särskilt stöd).

Rektorn uppger att han följer upp undervisningen genom klassrumsbesök och att han träffar lärarna individuellt vid några tillfällen per läsår. Besöken har huvudsakligen genomförts i årskurs 4-6, men också i mindre utsträckning i årskurs 1-3. Enligt lärarna i årskurs 1-3 har det förekommit i liten omfattning. Exempelvis uppger ett par lärare att rektorn har besökt deras lektioner sammantaget cirka 30 minuter under innevarande läsår. Enligt lärarna har de inte fått någon återkoppling efter besöken.

Rektorn uppger att det finns skillnader i undervisningens kvalitet beroende på om den bedrivs av behöriga eller obehöriga lärare. Rektorn uppger vid Skolinspektionens besök i december 2016 att han därför beslutat om att en behörig och legitimerad lärare i årskurs 1-3 ska handleda de obehöriga lärarna i årskurs 1-3. Detta har dock inte gått att genomföra. Vid Skolinspektionens besök i januari 2017 har istället en behörig lärare i årskurs 4-6 fått detta uppdrag.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

2017-04-27

9 (49)

Dnr 44-2015:9922

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det förutsätter en välplanerad och strukturerad undervisning som utgår från författningarnas krav däribland kursplanerna med tillhörande kunskapskrav. Att undervisningen inte innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna samt att den inte heller anpassas efter alla elevers förutsättningar och behov är allvarliga brister som får negativa konsekvenser för elevernas möjlighet att nå de olika kunskapskraven som finns. Även det faktum att eleverna inte får undervisning i alla ämnen i alla årskurser som de har rätt till innebär att elevernas rätt till utbildning minskas utan laglig grund. Dessutom saknar alla lärare i förskoleklass till årskurs 3 legitimation och behörighet vilket också försämrar möjligheterna att anpassa undervisningen efter elevernas behov. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5a § skollagen)

2017-04-27

10 (49)

Dnr 44-2015:9922

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Rektorn ska se till att alla lärare skyndsamt ger extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen till de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. De extra anpassningarna ska dokumenteras.
- Rektorn ska se till att alla lärare anmäler till rektorn om de har elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, när extra anpassningar inte är tillräckliga.
- Rektorn ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Rektorn ska se till att elever ges det särskilda stöd som utredningen visar att de är i behov av.
- Rektorn ska se till att åtgärdsprogram utarbetas i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska se till att de beslutade åtgärderna kontinuerligt följs upp och utvärderas så att insatserna utgör ett tillräckligt stöd för eleverna.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd vid Alsalamskolan. Av utredningen framgår att skolan saknar tydliga och förankrade rutiner för arbetsprocessen kring extra anpassningar och särskilt stöd. Detta leder bland annat till att det finns en osäkerhet kring innebörden av extra anpassningar, vilket medför att stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen inte ges till alla elever som har behov av det. Inte heller dokumenteras dessa anpassningar på ett ändamålsenligt sätt. Alla lärare anmäler inte

2017-04-27

11 (49)

Dnr 44-2015:9922

heller till rektorn om de har elever som, trots att extra anpassningar har getts, riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Tillsynen visar att rektorn vid Alsalamskolan inte ser till att elevernas behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Det finns elever i årskurs 6–9 som har fått betyget F i ett eller flera ämnen under höstterminen 2016, men som inte ges extra anpassningar och inte heller utretts för behov av särskilt stöd. Exempelvis finns elever på skolan som under de senaste tre terminerna har haft betyget F i ett eller flera ämnen och vissa fall samma ämnen alla tre terminer, men som inte utretts för behov av särskilt stöd. Tillsynen visar vidare att det kan ta lång tid innan en utredning görs och att det därmed kan dröja innan rektorn kan fatta beslut om särskilt stöd. Detta beror på att lärarna sällan lyfter elevärenden till elevhälsan. Rektorn beslutar om insatser för eleverna utan att en utredning av elevens behov av särskilt stöd först gjorts. Detta kan innebära att eleverna inte får rätt stödåtgärder. Även elever som fått sitt behov av särskilt stöd utrett, ges inte alltid det särskilda stöd som utredningen visar.

Tillsynen visar dessutom att det finns stora brister i arbetet med åtgärdsprogram. Exempel på detta är att det på skolan är oklart hur många åtgärdsprogram som finns och vem som ansvarar för förvaringen av dessa. Av utredningen framgår även att det råder oklarheter kring uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen. Vidare visar utredningen att det inte alltid upprättas nya åtgärdsprogram efter uppföljning och utvärdering, vilket leder till att vårdnadshavarna inte har möjlighet att överklaga beslut om åtgärdsprogram.

Skolinspektionen kan konstatera att det finns omfattande brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Skolans arbetssätt och insatser visar att det finns en okunskap om vilken skyldighet skolan har enligt skollagen och andra styrdokument. Bristerna i verksamheten leder till att elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd inte får behovet tillgodosett och när det gäller särskilt stöd utreds inte heller alltid elevens behov. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att skolan inte har tydliga och förankrade rutiner för arbetet med stödåtgärder, mot bakgrund av att skolan har stor omsättning bland lärare, sjunkande kunskapsresultat och att många elever inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås. Bristerna i skolans arbete får till följd att eleverna inte får de extra anpassningar och det särskilda stöd som de har rätt till vilket påverkar elevernas möjlighet att nå kunskapskraven.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Om eleven trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen kan befaras inte kommer nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd

2017-04-27

12 (49)

Dnr 44-2015:9922

och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Av 10 kap. 13 § skollagen framgår att i årskurs 1–5 ska läraren i elevens utvecklingsplan sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:40 s. 16) med kommentarer om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, framgår att om en elev får stöd i form av extra anpassningar ska detta dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplan, i de årskurser där sådana finns.

Av läroplanen framgår bland annat att undervisningen och elevhälsans verksamhet ska utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med rektorn, elevhälsan och lärare framgår att skolan saknar tydliga och förankrade rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd. Lärare och specialpedagog uppger att på grund av obehöriga lärare och stor personalomsättning, så ges inte alltid de elever i årskurs 1–3 som riskerar att inte nå kunskapskraven, skyndsamt extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Vidare framgår av intervju med rektorn och lärare att det råder en osäkerhet kring innebörden av vad extra anpassningar är. Rektorn uppger som exempel på extra anpassningar att han beslutat att samtliga elever i årskurs 3 ska ha mer undervisningstid i svenska inför de nationella proven. Vidare framgår av intervjun med rektorn att extra anpassningar inte alltid dokumenteras och detta bekräftas även i intervjun med lärare.

Av intervju med elevhälsan framgår att de har kännedom om att det finns elever i årskurs 7–9 som riskerar att inte nå kunskapskraven för minst betyget E, men att lärarna inte alltid anmäler dessa elever till rektorn och vidare till elevhälsan. Elevhälsan uppger att de får påminna lärarna att de ska anmäla om en elev riskerar att inte nå kunskapskraven i de fall extra anpassningar inte är tillräckliga. Av intervju med lärare i årskurs 7–9 framgår att vissa elever som har betyget F i årskurs 7 eller 8 bedöms nå målen i årskurs 9 och därför inte lyfts till rektorn och elevhälsan. Vidare beskriver lärarna att en elev i årskurs 7 som tidigare inte haft undervisning i engelska, har extra undervisningstid i ämnet sedan mitten av höstterminen 2016. Rektorn har beslutat om detta, men eleven har inte utretts för behov av särskilt stöd och det finns inte heller något upprättat åtgärdsprogram.

Av ingivna dokument framgår att höstterminen 2016 var det 80 elever i årskurs 6–9 som fick betyg och att antalet F i betyg var 111 stycken. Av dokumentstudier framgår att det finns elever i Alsalamskolan som haft betyget F i flertalet ämnen under flera år. Trots detta framgår av intervjun med rektorn att det bland dem finns elever som inte har fått extra anpassningar eller utretts för behov av särskilt stöd. Vidare framgår av bedömningar i skolans lärplattform att nästan alla elever i en klass i årskurs 3 höstterminen 2016 bedöms inte nå godtagbara kunskaper i engelska. Specialpedagogen uppger att hon inte fått någon information angående resultatet. Vid intervjun med rektorn framgår att inte heller han har kännedom om elevernas resultat.

2017-04-27

13 (49)

Dnr 44-2015:9922

Av ingivna dokument framgår att det finns elever på Alsalamskolan som har utretts för behov av särskilt stöd, men inte får det stöd som utredningen visar att de behöver. Detta framkommer även vid intervjun med specialpedagogen, som uppger att en elev vars utredning blev färdig sommaren 2016, men vid Skolinspektionens besök i januari 2017 ännu inte har getts det stöd som utredningen föreskriver. Rektorn uppger att han inväntar ytterligare dokumentation från en extern aktör, innan stöd kan sättas in. Vidare framgår av intervju med lärare att det finns en elev som har åtgärdsprogram, men att åtgärderna i detta inte längre genomförs i väntan på att nytt åtgärdsprogram ska utarbetas efter att en ny kartläggning av eleven gjorts.

Av intervju med lärare framgår att det finns en elev i förskoleklassen som efter en utredning konstaterats har behov av särskilt stöd. Det finns dock inte något åtgärdsprogram för denna elev, då rektorn beslutat att inte utarbeta åtgärdsprogram för elever i förskoleklass.

Av intervju med rektorn, specialpedagog och lärare framgår att det finns en osäkerhet gällande skolans rutiner för åtgärdsprogram. Av intervju med rektorn och elevhälsan framgår att de är osäkra på hur många elever i skolan som har åtgärdsprogram. Vidare framgår av intervju med elevhälsan att åtgärdsprogram inte alltid avslutas, trots att åtgärdsprogrammet inte längre gäller. Av intervju med lärare och elevhälsan framgår att det inte finns några tydliga rutiner för var åtgärdsprogrammen förvaras och vem som är ansvarig för detta. Lärarna uppger att åtgärdsprogrammen förvaras hos elevhälsan och att de även finns digitalt, medan elevhälsan uppger att åtgärdsprogrammen förvaras hos lärarna eller mentorerna. Rektorn uppger att han i slutet av läsåret river sönder och slänger åtgärdsprogrammen.

Av ingivna åtgärdsprogram och intervju med elevhälsan framgår att det saknas tydliga och förankrade rutiner för vem som ansvarar för uppföljningen av åtgärdsprogram och när detta ska ske. Elevhälsan uppger att åtgärderna i ett åtgärdsprogram ska omfatta ett läsår och att de ska följas upp vid varje terminsslut och utvärderas efter läsåret, men att de är medvetna om att det inte alltid görs. Vidare uppger elevhälsan att rektorn inte fattar beslut om nytt åtgärdsprogram när åtgärderna ändras. Av intervju med lärare framkommer att det är mentor och elevhälsan som följer upp åtgärdsprogrammen, att tidsomfattningen varierar samt att datum för uppföljning saknas. Detta framgår även av ingivna dokument till Skolinspektionen. I intervju med lärare framkommer dessutom att det finns åtgärdsprogram som inte har följts upp trots att det borde ha gjorts.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

2017-04-27

14 (49)

Dnr 44-2015:9922

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolan har ett långtgående kompensatoriskt uppdrag där utbildningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov. En del elever är i behov av ytterligare stöd för att utvecklas mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Bristerna avseende skolans arbete med att skyndsamt ge extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen samt anmäla, utreda och följa upp elevers behov av särskilt stöd innebär att elever riskerar att inte få det stöd som de har rätt till. Detta får konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Även det faktum att alla elever inte ges det särskilda stöd som utredningen visar att de har rätt till påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 15 §, 10 kap. 15-20 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)
- Betyg beslutas om och skälen för betyg anges i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 14 och 16–17 §§ skollagen)
- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling. (3 kap. 4 § och 10 kap. 12 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg)

2017-04-27

15 (49)

Dnr 44-2015:9922

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Rektorn ska se till att betyg endast sätts i ämnen där det finns nationella kunskapskrav.
- Rektorn ska se till att eleverna bedöms och betygssätts i förhållande till kunskapskraven för det ämne eleverna har fått undervisningen i.
- Rektorn ska se till att lärarna använder sig av Skolverkets bedömningsstöd för årskurs 1.
- Rektorn ska se till att betyg beslutas i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska se till att eleverna inte får betyg i både modersmål och moderna språk inom ramen för elevens val när det är fråga om samma språk och samma undervisningstid.
- Rektorn ska se till att betygskatalogen upprättas i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska se till att alla elever har utvecklingssamtal minst en gång per termin.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns flera allvarliga brister i skolans arbete med bedömning och betygssättning. Av utredningen framgår att eleverna får terminsbetyg i skolans val - arabiskt språk och arabisk kultur - för vilket det saknas nationella kunskapskrav. Vidare framgår att det finns elever som har undervisning i ämnet svenska som andraspråk men som bedöms utifrån kunskapskraven för ämnet svenska. Det är också oklart om eleverna som läser arabiska bedöms enligt kunskapskraven för ämnet moderna språk inom ramen för språkval eller inom ramen för elevens val. För några elever betygssätts dessutom arabiska både som modersmål och modernt språk trots att undervisningen bedrivs på samma lektioner.

Det förekommer också att lärare, som saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver, sätter betyg ensamma och inte tillsammans med en legitimerad lärare utan att någon undantagsbestämmelse är tillämplig.

Av utredningen framgår vidare att betygskatalogen inte upprättas enligt författningarnas krav. Exempelvis saknas underskrift av undervisande lärare och det förekommer rättelser eller ändringar utan att dessa är daterade och signerade. Vidare framgår att alla elever inte får utvecklingssamtal minst en gång per termin. Skolan använder sig inte heller av Skolverkets bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik för årskurs 1, trots att detta är obligatoriskt.

Sammantaget kan Skolinspektionen konstatera att det finns omfattande brister i hur verksamheten bedrivs vilket medför att det även görs allvarliga fel i arbetet med bedömning och betygssättning. Exempelvis kan Skolinspektionen konstatera att i hem- och konsumentkunskap har alla elever i årskurs 9 minst betyget C i slutbetyg och att

2017-04-27

16 (49)

Dnr 44-2015:9922

den genomsnittliga meritpoängen är 16,8 - det vill säga nära det näst högsta betyget - trots att de endast har fått 61 procent av den garanterade undervisningstiden. Dessutom saknar lärarna som bedriver undervisningen behörighet i ämnet hem- och konsumentkunskap.

Mot bakgrund av att skolan har många lärare som saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver finner Skolinspektionen det anmärkningsvärt att huvudmannen och rektorn inte följt upp och säkerställt att bedömning och betygssättning följer författningarnas krav. Som framgår nedan av förarbetena till skollagen har rektorn ett särskilt ansvar för att se till att lärarna är väl förtrogna med det regelverk som gäller och att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process. Bristerna är av sådant slag att bedömningen och betygssättningen vid Alsalamskolan inte är likvärdig jämfört med andra skolor, och därmed inte heller rättssäker. Skolans elever kan därför både gynnas och missgynnas vid antagningen till gymnasiet. Att elever när det gäller arabiska får betyg i såväl modersmål som moderna språk trots att undervisningen är densamma, leder exempelvis till att några elever får ett högre meritvärde vid antagningen än vad de egentligen ska ha. Att elever riskerar att bedömas efter kunskapskraven i svenska när de har undervisats efter kursplanen i svenska som andraspråk kan däremot innebära negativa konsekvenser för eleverna. Sammantaget visar utredningen på en stor okunskap om skolans regelverk och huvudmannens och rektorns ansvar.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Betyg ska sättas i grundskolans ämnen. När betyg sätts innan ett ämne har avslutats (terminsbetyg) ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6 respektive årskurs 9. När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats (slutbetyg) ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav.

Kunskapskraven för respektive ämne i grundskolan framgår av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19). Av dessa föreskrifter framgår att det finns olika kunskapskrav för svenska och svenska som andraspråk, samt för moderna språk inom ramen för språkval respektive inom ramen för elevens val.

Av skollagen framgår att om läraren som ska besluta om betyg inte är behörig, ska beslutet som huvudregel fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad.

Av läroplanen framgår bland annat att betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kunskapskrav för olika betygssteg.

Vidare ska enligt skollagen läraren, eleven och elevens vårdnadshavare minst en gång per termin ha ett utvecklingssamtal.

Enligt 9 kap. 19 a § skolförordningen är en huvudman skyldig att använda sig av bedömningsstöd i årskurs 1 i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik.

2017-04-27

17 (49)

Dnr 44-2015:9922

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 299) förtydligas att rektorns särskilda ansvar för detta innebär att se till att lärarna dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Vidare betonas att i rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med rektorn samt av ingivna dokument framgår att skolan sätter terminsbetyg i skolans val arabiskt språk och arabisk kultur. I elevernas terminsbetyg i årskurs 8 höstterminen 2016 benämns ämnet "Skolansprofil arabiska språk och kultur", medan det i årskurs 9 enbart benämns "Skolans profil". Av ingivna dokument från skolans digitala lärplattform framgår också att eleverna ges skriftliga omdömen i arabisk kultur. Rektorn uppger att skolan har egna kunskapskrav för arabisk kultur. Enligt rektorn finns betyg för arabisk kultur enbart med i elevernas terminsbetyg och ingår inte i slutbetygen, vilket också framgår av ingivna dokument.

Lärarna i arabiskt språk och arabisk kultur uppger att elevernas kunskaper i arabisk kultur inte bedöms i förhållande till någon kursplan i läroplanen. Lärarna känner inte heller till att eleverna får betyg i skolans profil. Enligt lärarna sätter de enbart betyg i arabiska som modersmål och modernt språk som språkval. Av skolans betygskatalog framgår dock att betygen i arabiska inte är satta som modernt språk som språkval utan inom ramen för elevens val. Eleverna uppger att betyget i skolans profil är ett gemensamt betyg för arabiskt språk och arabisk kultur. En jämförelse mellan betygskatalogen och elevernas betygsdokument visar dock att elevernas betyg i moderna språk/elevens val benämns "Skolansprofil" eller "Skolansprofil arabiska språk och kultur" i deras betygsdokument.

Som framgår under området ytterligare brister är det oklart om elever läser enligt kursplanen för svenska eller för svenska som andraspråk. Rektorn uppger i intervju den 9 december 2016 att han inte har fattat några beslut generellt eller för enskilda elever gällande detta. I stället är det enligt rektorn upp till varje lärare att vid betygssättningen avgöra efter vilka kunskapskrav eleverna ska bedömas. Av intervjuer med lärare och av ingivna dokument framgår också att det finns elever i årskurs 1-3 som bedöms enligt en kursplan men undervisas efter en annan. I intervju den 9 december 2016 uppger lärarna att alla elever läser svenska. I två av klasserna har dock alla elever fått omdömen i svenska som andraspråk i januari 2017.

Vidare framgår av ingivna dokument att de elever som har arabiska som modersmål får två betyg i arabiska; både som modersmål och moderna språk inom ramen för elevens val. Enligt lärarna har de dock satt betyg efter kunskapskraven för moderna språk inom ramen för språkval. I slutbetygen för årskurs 9 vårterminen 2016 har dessutom samtliga elever fått betyg både i modersmål och moderna språk, trots att undervisningen varit densamma.

Av ingivna dokument kan Skolinspektionen dessutom konstatera att i hem- och konsumentkunskap har alla elever i årskurs 9 minst betyget C i slutbetyg och att den genomsnittliga meritpoängen är 16,8 - det vill säga nära det näst högsta betyget - trots att de endast har fått 61 procent av den garanterade undervisningstiden. Dessutom saknar lärarna som bedriver undervisningen behörighet i ämnet hem- och konsumentkunskap.

2017-04-27

18 (49)

Dnr 44-2015:9922

Av intervjuer med lärare, specialpedagog och rektorn framgår att lärarna i årskurs 1 inte har använt Skolverkets obligatoriska bedömningsstöd. Såväl huvudmannen och rektorn uppger att de inte har kännedom om detta bedömningsmaterial.

Vidare framgår av intervjuer med lärare och av betygskatalogen att lärare som saknar legitimation beslutar om betyg själva och inte tillsammans med en legitimerad lärare, utan att något av undantagen i skollagen är tillämpligt. I några fall har enbart den icke-legitimerade läraren signerat betygskatalogen och i några fall enbart rektorn. I betygskatalogerna har dessutom ändringar gjorts som inte är daterade och signerade. Det framgår inte heller av betygskatalogen om det är en rättelse eller en ändring. I ett fall är ändringen så otydlig att det inte går att utläsa vilket det nya betyget är.

I intervjuer med rektorn och elever framkommer vidare att alla elever inte får minst ett utvecklingssamtal per termin. Enligt rektorn erbjuds enbart de elever i årskurs 9 som har behov av ett utvecklingssamtal – exempelvis om de har F i något ämne – ett sådant samtal under vårterminen. Vidare framgår av intervju med elever att en klass på mellanstadiet under förra läsåret inte hade något utvecklingssamtal. Enligt eleverna berodde det på att de under läsåret hade flera lärarbyten.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-riisalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning är en del i skolans uppdrag och som följer med det tillstånd som huvudmannen fått för att bedriva verksamheten. Att inte följa styrdokumentet i arbetet med att bedöma och betygssätta elevernas kunskaper är mycket allvarligt. Likvärdighet och rättssäkerhet är viktiga grundprinciper för all bedömning och betygssättning av elevers kunskaper, men som inte efterlevs på grund av de brister som konstaterats i verksamheten. Att eleverna inte får betyg i rätt ämnen, att obehöriga lärare utan legitimation sätter betyg, att betygskatalogen inte förs på ett korrekt sätt, att alla elever inte får utvecklingssamtal och att det obligatoriska bedömningsstödet i årskurs 1 inte används, påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

2017-04-27

19 (49)

Dnr 44-2015:9922

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Rektorn ska se till att all personal har kännedom om rutinerna för skyldigheten att anmäla uppgifter om kränkande behandling och att dessa följs.
- Rektorn ska anmäla alla uppgifter om kränkande behandling till huvudmannen.
- Rektorn ska säkerställa att skolans plan mot kränkande behandling utformas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering till bedömning av brist**Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Av tillsynen framgår att skolan skiljer på rutiner för kränkande beteende och rutiner vid upprepade kränkningar mellan elever. Detta medför att lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling inte alltid anmäler detta till rektorn. Vidare framgår att de anmälningar som lärarna gör gällande kränkande behandling till rektorn inte alltid anmäls vidare till huvudmannen. Utredningen visar att det har förekommit kränkningar på skolan de senaste 12 månaderna men att dessa varken kommit till rektorns eller huvudmannens kännedom.

Skolinspektionen kan konstatera att skolans rutiner för att anmäla uppgifter om kränkande behandling inte överensstämmer med skollagen. Det får till följd att rektorn och huvudmannen inte får kännedom om att eleverna upplever sig kränkta och därmed inte skyndsamt kan sätta in relevanta åtgärder och rikta resurser där behov finns. Det är av stor vikt att huvudmannen och rektorn har kännedom om hur situationen ser ut

2017-04-27

20 (49)

Dnr 44-2015:9922

på skolan gällande kränkande behandling för att kunna sätta in adekvata åtgärder i det enskilda fallet och även identifiera behov av generella insatser.

Utredningen visar dessutom att skolans plan mot kränkande behandling inte utformats utifrån författningarnas krav. Planen saknar konkreta mål som utgår från verksamhetens behov, och en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts. På skolan finns det elever som anser sig ha blivit utsatta för kränkande behandling, varför det är särskilt viktigt att åtgärderna för att förebygga och förhindra kränkande behandling utgår från en aktuell kartläggning av verksamheten. Av utredningen framgår dessutom att eleverna i förskoleklassen och årskurs 1–3 inte deltagit i någon kartläggning. Detta innebär att skolan saknar ett underlag för att kunna vidta relevanta åtgärder för att förebygga kränkande behandling för eleverna i förskoleklass och årskurs 1–3. Skolinspektionens sammantagna bedömning är därför att det arbete som bedrivs på skolan för att motverka kränkande behandling inte är målinriktat.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår också att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10 s.29) med kommentarer om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling framgår bland annat att anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen.

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Vidare anges i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10 s. 43) med kommentarer om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling att det är av vikt att de slutsatser som verksamheten drar av genomförd kartläggning framgår av planen.

Skolinspektionens utredning

Av intervjuer med lärare framgår att om en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling så pratar läraren med inblandade elever. Lärarna uppger att en elev kan uppleva sig kränkt, men att läraren gör en värdering av händelsen och om läraren inte an-

2017-04-27

21 (49)

Dnr 44-2015:9922

ser att det är så allvarligt så reder läraren ut det och pratar med berörd mentor. Lärarna beskriver att vid upprepade kränkningar så görs anmälan till kurator och rektor och ärendet dokumenteras. Detta bekräftas vid intervjun med elevhälsan som även uppger att om det vid första tillfället är en "tydlig" kränkning så går ärendet vidare direkt till kuratorn som då muntligt informerar rektorn. Av intervju med rektorn framgår att "mobbing" förekommer på skolan och att rektorn i förekommande ärenden för samtal med berörda elever. Vidare framgår av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn att det under de senaste 12 månaderna har förekommit att elever upplevt sig kränkta på skolan. Några lärare uppger att de har anmält uppgifter om kränkande behandling till rektorn. Rektor uppger däremot att det inte har kommit några anmälningar om kränkande behandling från lärare till honom. Rektor uppger att han inte har anmält några kränkningar till huvudmannen.

Av skolans plan mot kränkande behandling framgår att det finns olika rutiner på skolan för hur kränkande beteende och upprepade kränkningar mellan elever ska hanteras. Av rutinerna som gäller vid kränkande beteende framgår inte att anmälan ska göras till rektor såvida det inte är upprepade handlingar. Vidare saknas i skolans plan mot kränkande behandling en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts. I planen finns åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Åtgärderna är dock allmänt hållna och det framgår inte att de är kopplade till skolenhetens identifierade behov. Av intervju med rektor framgår att det genomförs en enkät med eleverna i årskurs 4–9 gällande värdegrundsarbetet, men att motsvarande inte görs med eleverna i förskoleklass – årskurs 3.

Av intervju med lärare framgår att nyanställda lärare inte alltid informeras om vilka rutiner som gäller när elever upplever att de blivit utsatta för kränkande behandling.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-riisalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Ett fungerande arbete för att motverka kränkande behandling är en viktig faktor för elevernas möjlighet att nå utbildningens mål. Att skolan säkerställer en miljö fri från kränkningar är en grundläggande del i en skolmiljö som präglas av trygghet.

2017-04-27

22 (49)

Dnr 44-2015:9922

Bristerna avseende skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling innebär att elevernas rätt till en utbildning i en trygg miljö inte tillgodoses. Detta kan även få konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. (2 kap. 13 och 17–18 §§ skollagen; 33 § införandelagen)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Huvudmannen och rektorn ska se till att lärarna har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver i enlighet med skollagens krav.
- Huvudmannen ska följa skollagens krav vid anställning av lärare utan tidsbegränsning.
- Rektorn ska se till att elevhälsans samtliga kompetenser används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

2017-04-27

23 (49)

Dnr 44-2015:9922

*Motivering till bedömning av brist***Lärarnas legitimation och behörighet****Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer att skolan brister i arbetet med att säkerställa att eleverna undervisas av lärare som har legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver.

Av tillsynen framgår att den könssupplade organiseringen av simundervisningen prioriteras före kravet på legitimation och behörighet. Utredning visar att pojkar får simundervisning av en legitimerad och behörig lärare medan flickorna inte får det (se område ytterligare brister).

Vidare visar tillsynen att huvudmannen har anställt personer som lärare utan tidsbegränsning trots att de saknar legitimation och inte undervisar i modersmål, vilket strider mot bestämmelserna i skollagen. Dessutom har huvudmannen efter anställningen som gjordes vid årsskiftet 2016/17 inte aktivt sökt efter en behörig och legitimerad lärare. Följden blir att eleverna under lång tid kan komma att undervisas av personer som saknar den kompetens som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. Bristen påverkar därmed elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller dessa krav, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen, dock som huvudregel endast ett år i sänder. Enligt 2 kap. 20 § skollagen får som huvudregel endast den som har legitimation anställas som lärare utan tidsbegränsning.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 261) betonas att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat.

Skolinspektionens utredning

Ingivna dokument visar att huvuddelen av lärarna på skolan saknar legitimation. Fler-talet lärare bedriver dessutom undervisning i ämnen de inte är behöriga för. Vidare framgår av dokument och intervjuer med rektorn och lärare att det vid tillsynsbesöken helt saknas legitimerade lärare och behöriga lärare i förskoleklassen och årskurs 1–3. Rektorn uppger att en legitimerad lärare i årskurs 4–6 därför har fått i uppdrag att handleda lärarna i årskurs 1–3.

Av intervju med rektorn och huvudmannen samt av ingivna dokument framgår att skolan aktivt söker efter legitimerade och behöriga lärare. Exempelvis uppger huvudmannen att man försöker rekrytera lärare via lärarutbildningen och Arbetsförmedlingen i Örebro.

I intervju med rektorn och lärare framkommer att flickorna i årskurs 4–6 inte undervisas i simning av sin ordinarie lärare på grund av att simundervisningen är könssupple-

2017-04-27

24 (49)

Dnr 44-2015:9922

lad. Läraren som har legitimation och är behörig i idrott och hälsa undervisar enbart pojkarna. Flickorna undervisas i stället av en lärare som saknar såväl legitimation som behörighet att undervisa i idrott och hälsa. Enligt rektorn är det personalen i simhallen som avgör vem som kan bedriva undervisningen i simning. Den ordinarie behörige och legitimerade läraren i idrott och hälsa blev först inte godkänd av personalen i simhallen, men är det nu. Av ingivna dokument och nationell statistik framgår att det finns många elever på skolan som inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås i ämnet idrott och hälsa. Vid intervju med rektorn och lärare uppges att det oftast beror på att eleverna inte klarar kunskapskraven gällande simning.

Vidare framgår av ingivna dokument samt intervjuer med rektorn och representant för huvudmannen att skolan har anställt personer som lärare utan tidsbegränsning trots att de saknar legitimation och inte undervisar i modersmål. Senast skedde detta inför vårterminen 2017. Rektorn uppges att dessa personer först visstidsanställs men senare – om de bedriver en bra undervisning – erbjuds en tillsvidare tjänst. Syftet med åtgärden är enligt huvudmannen att få behålla lärarna. Annars finns en risk att de byter arbete till en annan skola. Enligt huvudmannen fortsätter skolan trots detta att försöka rekrytera en legitimerad och behörig lärare. Om de lyckas kommer den obehörige läraren att få arbeta som resursperson för enskilda elever. Representant för huvudmannen uppges dock att skolan inte annonserat för att rekrytera en behörig och legitimerad lärare till tjänsten som tillsattes inför vårterminen 2017.

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete vid Alsalamskolan. Tillsynen visar att skolan inte lever upp till skollagens krav på att elevhälsan främst ska vara hälsofrämjande och förebyggande.

Utredningen visar att elevhälsan i stället främst arbetar med enskilda elevärenden. Exempel på detta är att det på elevhälsamötena framförallt diskuteras enskilda elevärenden och att den psykologiska kompetensen främst används för utredningar av enskilda elever. Elevhälsans skriftliga uppdragsbeskrivning innehåller inte heller några inslag av förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Av tillsynen framgår dock att det har förekommit enstaka insatser av förebyggande och hälsofrämjande arbete, exempelvis har några av elevhälsans kompetenser genomfört enstaka föreläsningar för personalen. Mot bakgrund av den omfattning av allvarliga brister som Skolinspektionens utredning visar finns i verksamheten, exempelvis vad gäller undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd samt i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling, är det särskilt anmärkningsvärt att elevhälsan inte främst arbetar med generella förebyggande och hälsofrämjande insatser vid skolan. Med hälsofrämjande arbete avses ett arbete som syftar till att stärka elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Med ett förebyggande arbete avses insatser som riktas mot förhållanden, hos eleverna själva eller i den omgivande miljön, som identifierats som problematiska i den meningen att de antas kunna påverka elevernas utveckling och lärande negativt.

2017-04-27

25 (49)

Dnr 44-2015:9922

Även det faktum att skolan har många obehöriga lärare och en stor personalomsättning borde föranleda att elevhälsan arbetar på bred front med att säkerställa elevernas välbefinnande samt undanröja mer generella hinder för deras kunskapsutveckling. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att elevhälsan inte främst används på det sätt som skollagen föreskriver.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att för elever i grundskolan ska det finnas elevhälsa och att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Vidare följer att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

Skolinspektionens utredning

Av ingivna dokument gällande elevhälsans uppdragsbeskrivning framgår att den innehåller rutiner för elevhälsans arbete och möten med specialpedagog och kurator för arbetslag eller enskild lärare. I uppdragsbeskrivningen saknas arbetsuppgifter kopplade till ett förebyggande och hälsofrämjande arbete på generell nivå. Representant för huvudmannen uppger vid intervjun den 9 december 2016 att det är denna uppdragsbeskrivning som styr elevhälsans arbete.

Vidare uppger huvudmannens representant att elevhälsan arbetar åtgärdande och att han inte har följt upp elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Även av protokoll från elevhälsomöte och intervjun med rektorn framgår att elevhälsan mest arbetar med enskilda elevärenden, exempelvis åtgärdsprogram. Detta bekräftas av elevhälsan som uppger att de exempelvis inte är med i planeringen av generella insatser gällande trygghetsarbetet. Om det är något särskilt som framgår av enkäten som eleverna i årskurs 4-9 fyller i så kan dock rektorn lyfta detta till elevhälsan och det kan leda till att rektorn har samtal med en klass eller årskurs.

Även specialpedagogen uppger i intervjun den 26 januari 2017 att elevhälsan inte har något gemensamt förebyggande och hälsofrämjande arbete på skolan. De arbetar inte ännu som en samlad elevhälsa och de har inte diskuterat eller genomfört några gemensamma eller generella insatser av förebyggande eller hälsofrämjande karaktär på skolan. Exempelvis uppger specialpedagogen att skolpsykologen endast har använts till enskilda elevärenden, förutom vid ett tillfälle när denne hade en föreläsning för lärarna i årskurs 4-6 kring utåtagerande elever. Specialpedagogen har dessutom haft ett föredrag för lärarna gällande Skolverkets flödesschema för extra anpassningar och särskilt stöd.

2017-04-27

26 (49)

Dnr 44-2015:9922

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Lärarens behörighet är en central faktor för elevernas kunskapsutveckling och avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Elevhälsans uppdrag att främst vara förebyggande och hälsofrämjande är en annan viktig del i arbetet för att skapa goda förutsättningar för eleverna att lyckas i skolan. Bristerna inom båda dessa områden leder till att eleverna vid Alsalamskolan har sämre möjligheter att nå utbildningens mål. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4–6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna.

2017-04-27

27 (49)

Dnr 44-2015:9922

(4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Rektorn ska säkerställa att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och andra författningar. I det ingår att följa upp förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen.
- Rektorn ska följa upp och dokumentera skolenhetens resultat.
- Rektorn ska se till att utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera dessa.
- Rektorn ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.
- Rektorn ska se till att kvalitetsarbetet på skolan genomförs under medverkan av lärare och övrig personal.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i styrningen och ledningen av Alsalamskolan. Av detta beslut framgår att det finns omfattande och allvarliga brister i utbildningen. Det handlar om såväl brister i grundläggande förutsättningar för utbildningen som hur den genomförs. Exempelvis medför det att eleverna inte får den garanterade undervisningstiden och inte heller det särskilda stöd de har rätt till.

Utredningen visar vidare att det finns brister i uppföljning och analys av skolans resultat. Rektorn följer upp kunskapsresultaten för de årskurser där betyg sätts. För övriga klasser saknas sammanställningar av elevernas resultat. Skolinspektionens utredning visar också att den sammanställning av kunskapsresultaten som redovisas i kvalitetsredovisningen för 2015/16 inte stämmer med elevernas betyg och de resultat som skolan rapporterat in till Skolverket för samma läsår. Sammanställningen kan därför inte ses som ett ändamålsenligt underlag för ett kvalitetsarbete. För förskoleklassen och årskurs 1-3 saknas dessutom former och rutiner på skolnivå för att följa upp resultat av värdegrundsarbetet som gäller trygghet och studiero.

Vidare framgår av utredningen att skolan brister i arbetet med att utifrån en analys av uppföljningens resultat planera och genomföra utvecklingsåtgärder. Utredningen visar även att lärarna inte har deltagit i arbetet med att analysera resultaten eller i att identifiera utvecklingsområden.

2017-04-27

28 (49)

Dnr 44-2015:9922

Sammantaget kan Skolinspektionen konstatera att det finns betydande strukturella problem avseende ledningen och styrningen av skolan. Det leder till allvarliga brister när det gäller både förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen. Bristerna får till följd att elever inte ges förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt nå så långt som möjligt i sin utveckling. Genom att skolan inte heller systematiskt följer upp, analyserar och utvecklar utbildningen inom alla verksamheter säkerställs inte att eleverna får en utbildning av god kvalitet i en trygg miljö.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att en systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att ett sådant kvalitetsarbete genomförs. Vidare framgår av skollagen att kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkande av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av läroplanen framgår att som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 304 och 308) betonas att syftet med allt kvalitetsarbete är att det ska leda till förbättringar. Det är därför ytterst angeläget att kunskapen om eventuella brister i en verksamhet verkligen följs av åtgärder för förändring och förbättring. Vidare betonas att för att få genomslag och leda till verkliga förbättringar måste kvalitetsarbetet vara brett förankrat bland personal, elever och vårdnadshavare.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98 s. 11 och 21) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete framgår att ett systematiskt kvalitetsarbete innebär att skolenheten systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla verksamheten. Vidare framgår att det av dokumentationen behöver framgå hur förutsättningar och arbetsprocesser påverkat resultaten. Framför allt betonas vikten av att dokumentationen innehåller personalens gemensamma analys av vilka utvecklingsinsatser som enheten behöver genomföra för att uppfylla de nationella målen.

Skolinspektionens utredning

Rektorn uppger att skolan saknar former och rutiner för att följa upp resultaten i förskoleklass. Rektorn uppger vid intervjun i december 2016 att det istället görs genom att skolan följer upp elevernas resultat tidigt i årskurs 1. Vid intervjun i januari 2017 uppger rektorn att det finns möjlighet att ta fram sammanställningar över elevernas kunskapsresultat i skolans digitala lärplattform. I intervjun framkommer dock att rektorn inte har tagit fram sådana sammanställningar för att följa upp och analysera resultaten. Rektorn använder sig av matriserna i lärplattformen endast för att följa upp elevernas kunskapsresultat i årskurs 9, eftersom de ska få slutbetyg. Övriga klassers resultat följer inte rektorn upp. Vidare uppger rektorn att skolan inte har kartlagt elevernas uppfattning om verksamheten i årskurs 1–3, eftersom dessa elever inte deltar i skolans enkäter.

2017-04-27

29 (49)

Dnr 44-2015:9922

Lärarna i årskurs 1–3 uppger att de inte har resonerat på övergripande nivå om kunskapsresultaten för årskurs 1-3. De känner inte heller till att resultaten på nationella proven i årskurs 3 är avsevärt lägre 2016 än föregående år. Däremot har de diskuterat enskilda elever som riskerar att inte nå kunskapskraven med rektorn. Lärarna uppger vidare att elever i förskoleklass - årskurs 3 inte deltar i skolans kartläggningar av exempelvis tryggheten. Lärarna känner inte till hur rektorn följer upp värdegrundsarbetet i dessa årskurser.

Av intervju med lärare i årskurs 7–9 framgår att lärarna inte har deltagit i något arbete med att analysera kunskapsresultaten – exempelvis om de skiljer sig mellan olika ämnen – eller i arbetet med att utifrån en sådan analys bestämma vilka utvecklingsåtgärder som behövs. De har inte heller deltagit i arbetet med skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2015/2016. Lärarna uppger vidare att resultatet av den senaste trivselenkäten presenterades för dem i höstas. De har dock inte deltagit i någon analys av resultatet. Lärarna i arabiskt språk och arabisk kultur uppger att de rapporterar in elevernas kunskapsresultat i skolans lärplattform, men att de i övrigt inte deltar i något kvalitetsarbete. Vidare framgår av tillsynen att elevhälsan inte heller är delaktig i skolans systematiska kvalitetsarbete.

I skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2015/16 (daterad 25 juni 2016) finns sammanställningar av resultat på nationella prov för årskurserna 3, 6 och 9 samt betyg för årskurserna 6–9. Sammanställningarna visar hur stor andel av eleverna som nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås. I redovisningen saknas uppgifter om i vilken utsträckning elever når längre, exempelvis hur stor andel av eleverna som når de högre kunskapskraven i olika ämnen. I kvalitetsredovisningen finns exempel på åtgärder kopplade till resultat av elevenkäten. Däremot saknas helt en analys och utvecklingsåtgärder kopplade till de redovisade kunskapsresultaten.

Sammanställningen av kunskapsresultaten som redovisas i kvalitetsredovisningen för 2015/16 överensstämmer emellertid inte med elevernas betyg och de resultat som skolan rapporterat in till Skolverket samma läsår. Exempelvis redovisas enbart resultat för svenska som andraspråk i kvalitetsredovisningen medan det av elevernas betyg i årskurs 9 och av Skolverkets statistik framgår att alla elever har fått betyg i svenska. Vidare ska enligt kvalitetsredovisningen alla elever i årskurs 9 ha nått kunskapskraven i exempelvis matematik och samhällskunskap vilket inte stämmer med elevernas betyg.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

2017-04-27

30 (49)

Dnr 44-2015:9922

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Ett fungerande kvalitetsarbete är en grundförutsättning för att säkerställa att utbildningen bedrivs i enlighet med styrdokumentet. Att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven stöder elevernas rätt till en god utbildning i en trygg miljö. Bristerna inom området leder till att eleverna vid Alsalamskolan ges sämre förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Brister på huvudmannanivå

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska ge rektorn och övrig personal vid skolenheterna förutsättningar, så att utbildningen är likvärdig och av hög kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen ser till att de förutsättningar för att bedriva en utbildning av hög kvalitet (i form av till exempel en stabil elevprognos och budget) som denne hade vid godkännandet som huvudman fortfarande gäller. I arbetet med att skapa nödvändiga förutsättningar ingår bland annat också att säkerställa att de rektorer som är anställda att leda verksamheten har den behörighet och kompetens skolförfattningarna kräver. I arbetet ingår också att förse skolenheterna med nödvändiga materiella och personalmässiga resurser, så att målen för utbildningen kan nås. Dessa resurser måste också organiseras på ett ändamålsenligt sätt, så att skolenheterna kan använda dem för det syfte de är avsedda för. Den enskilda huvudmannen har också ett fungerande system för att ta emot anmälningar om kränkande behandling av elever. I de fallen utreds kränkningarna och åtgärdas vid behov.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ser till att rektorer som anställs vid skolenheterna har pedagogisk insikt genom utbildning och erfarenhet. För rektorer som anställts efter den 15 mars 2010 har huvudmannen sett till att de har gått, går eller kommer att gå särskild befattningsutbildning eller utbildning som kan jämföras med denna. (2 kap. 11–12 §§ skollagen)
- Huvudmannen ser till att det vid grundskoleenheterna erbjuds studiehjälp på modersmålet till de elever som behöver det. (5 kap. 4 § skolförordningen)
- Huvudmannen tar emot anmälningar från rektorer om angivna kränkningar mot elever, utreder skyndsamt omständigheterna kring de angivna kränkningarna och vidtar i förekommande fall de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

2017-04-27

31 (49)

Dnr 44-2015:9922

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Huvudmannen ska se till att rektorn har pedagogisk insikt förvärvat genom utbildning.
- Huvudmannen ska se till att alla elever som är i behov av studiehandledning på modersmål får detta behov tillgodosett.
- Huvudmannen ska säkerställa att uppgifter om kränkande behandling alltid anmäls av rektorn till huvudmannen, så att huvudmannen kan fullgöra sitt ansvar att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Motivering till bedömning av brist

Rektors utbildning

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn saknar pedagogisk insikt förvärvat genom utbildning. Av utredningen framgår att rektorn har en universitetsexamen i elektroteknik och har gått den statliga rektorsutbildningen. Rektorsutbildningen är en befattningsutbildning och innehåller inte några kursmoment i pedagogik och kan således inte ersätta skollagens krav på pedagogisk insikt genom utbildning. För att nå upp till behörighetskravet i skollagen måste rektorns utbildning innehålla pedagogiska utbildningsmoment på högskolenivå.

Skolinspektionen kan konstatera att rektorn saknar pedagogisk insikt genom utbildning och att det får avgörande betydelse för rektorns möjligheter att leda skolans och fritidshemmets utveckling, så att de nationella målen kan nås. Bristerna visar att rektorns bristande utbildning får konsekvenser för verksamheten.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s.257) framgår att kraven på utbildning respektive erfarenhet inte är alternativa. Båda kraven måste alltså vara uppfyllda, det vill säga den pedagogiska insikten måste ha förvärvats både genom utbildning och erfarenhet. Att rektorn har en allsidig pedagogisk insikt är av avgörande betydelse för dennes möjligheter att leda skolans utveckling så att de nationella målen kan nås. Likaså ska rektorn fatta viktiga beslut som direkt berör enskilda elever.

Skolinspektionens utredning

Av ingiven dokumentation gällande rektorns utbildning framgår att rektorn saknar pedagogisk utbildning. Utredningen visar att rektorn har en universitetsexamen i elektroteknik och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Vidare har rektorn förvärvat pedagogisk erfarenhet genom tjänstgöring som rektor sedan 2010.

2017-04-27

32 (49)

Dnr 44-2015:9922

Studiehandledning på modersmål**Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer att alla elever som är i behov av studiehandledning på modersmål inte får behovet tillgodosett. Av utredningen framgår att det på skolan inte förts några diskussioner kring studiehandledning på modersmål. Vidare framgår olika uppgifter gällande om det finns elever som har behov av studiehandledning eller inte. Tillsynen visar dock att det finns elever som har bristfälliga kunskaper i det svenska språket, men ändå inte utretts eller erbjudits studiehandledning på modersmålet trots att de bedömts inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen kan konstatera att det saknas rutiner på skolan för att utreda om elever har behov av studiehandledning på modersmål. Bristerna i skolans arbete leder till att eleverna inte får det stöd de har rätt till och påverkar därmed elevernas möjlighet att nå kunskapskraven.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2016:2 s. 29) med kommentarer om utbildning för nyanlända elever framgår att studiehandledning på modersmålet är betydelsefullt för många elevers språk- och kunskapsutveckling. När eleven får visa sina kunskaper på sitt starkaste språk, vilka annars inte kan uttryckas fullt ut på grund av otillräcklig svenska, stärker det självförtroendet och studiemotivationen. Det möjliggör också för lärare att få en ökad förståelse för elevens faktiska kunskaper i respektive ämne.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med huvudmannen framgår att det inte har kommit till hans kännedom att det på skolan finns elever som har behov av studiehandledning på modersmål som inte har fått det behovet tillgodosett. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att det på skolan inte har förts några diskussioner kring studiehandledning på modersmål och hur det kan användas som stödinsats för eleverna. Vidare uppger rektorn att det inte finns några elever på skolan som bedömts ha behov av studiehandledning på modersmålet utifrån lärarnas beskrivning. Av intervju med lärare och specialpedagog framgår dock att det finns elever på skolan som bedömts skulle nått längre i sin kunskapsutveckling om de hade getts stöd i form av studiehandledning på modersmålet. Vidare uppger lärarna att det finns elever som har bristfälliga kunskaper i det svenska språket och att detta påverkar deras möjligheter att nå kunskapskraven.

Anmälan av kränkande behandling**Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen kan konstatera att trots att det finns elever som upplevt sig kränkta har huvudmannen inte tagit emot anmälningar från rektorn om angivna kränkningar mot elever. Huvudmannen säkerställer inte heller att omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna skyndsamt utreds och att åtgärder vidtas i de fall detta skulle behövas.

Skolinspektionen konstaterar även att lärare inte anmäler alla kränkningar till rektorn och att rektorn inte heller alltid anmäler kränkningar till huvudmannen (se område

2017-04-27

33 (49)

Dnr 44-2015:9922

trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling). Av utredningen framgår vidare att det saknas rutiner i enlighet med skollagen för hur anmälningar ska ske från lärare till rektorn och från rektorn till huvudmannen.

Att alla uppgifter om kränkande behandling inte anmäls vidare till huvudmannen medför att huvudmannen inte får kännedom om att eleverna upplever sig kränkta och kan inte skyndsamt sätta in relevanta åtgärder och rikta resurser där behov finns. Det är av stor vikt att huvudmannen och rektorn har kännedom om hur situationen ser ut på skolan gällande kränkande behandling för att kunna sätta in adekvata åtgärder i det enskilda fallet och även identifiera behov av generella insatser.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som rimligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med huvudmannens representant framgår att rektorn inte har informerat huvudmannen om att det förekommer kränkningar bland elever på skolan. Rektorn uppger att han inte alltid anmäler uppgifter om kränkande behandling men mycket information ges muntligen till huvudmannen. Uppgifter om kränkande behandling dokumenteras emellertid inte. Som framgår av område trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, har det under de senaste 12 månaderna förekommit att elever upplevt sig kränkta på skolan.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-riisalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Att huvudmannen för verksamheten ger rätt förutsättningar för att bedriva utbildningen är avgörande för likvärdigheten och en hög kvalitet. För att leda och utveckla verksamheten mot högre målnuppfyllelse krävs att rektorn har pedagogisk insikt genom

2017-04-27

34 (49)

Dnr 44-2015:9922

utbildning. Flertalet brister i beslutet visar att det saknas viktig kompetens för att styra och leda verksamheten i enlighet med de styrdokument som gäller. Även det faktum att eleverna inte ges studiehandledning på modersmålet visar att det saknas viktiga förutsättningar för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Som ytterst ansvarig för verksamheten har huvudmannen ett särskilt ansvar för att det finns ett fungerande system för att ta emot anmälningar om kränkande behandling. Bristerna avseende detta innebär att elevernas rätt till en utbildning i en trygg miljö inte tillgodoses. Detta kan även få konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Sammantaget är bristerna allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska arbeta kontinuerligt och långsiktigt för att utveckla och förbättra utbildningen i inom väsentliga områden, i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen skaffar sig kunskap om nuläget vid skolenheterna. Denna nulägesbild ska bland annat innefatta resultat som knyter till det syfte som utbildningen har enligt nationella styrdokument. I arbetet ingår också att följa upp de centrala förutsättningar som huvudmannen ger skolenheterna, för att de ska kunna ge eleverna en god utbildning. Huvudmannen analyserar sedan orsakerna till bristande måluppfyllelse, resultat och förutsättningar, vilka förbättringsåtgärder som behövs, samt vidtar dessa åtgärder.

När huvudmannen formulerar nulägesbilden ska denna bygga på uppgifter som rektorerna tagit fram i sitt eget kvalitetsarbete vid skolenheterna, men också på uppgifter huvudmannen själv samlat in (exempelvis nationell statistik, tillsyns- och granskningsrapporter, anmälningar om kränkande behandling, etc). Det ska därför finnas en koppling mellan huvudmannens kvalitetsarbete, och det kvalitetsarbete som rektorn tillsammans med lärare, övrig personal och elever genomför vid skolenheterna.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Al-risalah skandinaviska stiftelse inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Inriktningen för huvudmannens kvalitetsarbete är att de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet uppfylls. (4 kap. 3 och 5 §§ skollagen)
- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 3 och 6–7 §§ skollagen)

2017-04-27

35 (49)

Dnr 44-2015:9922

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. I det fall det är möjligt kan bristerna avhjälpas på annat sätt.

- Huvudmannen ska säkerställa att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och andra författningar. I det ingår att följa upp förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen.
- Huvudmannen ska se till att nödvändiga åtgärder vidtas i de fall brister finns i verksamheten.
- Huvudmannen ska följa upp skolenhetens resultat.
- Huvudmannen ska se till att utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera dessa.
- Huvudmannen ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i huvudmannens styrning och utveckling av verksamheten vid Alsalamskolan. De omfattande och allvarliga bristerna i verksamheten som konstateras i detta beslut visar att huvudmannen inte har säkerställt att utbildningen inriktas mot de nationella målen.

Utredningen visar att huvudmannen huvudsakligen får information om verksamheten utifrån vad rektorn redovisar. Huvudmannen har i liten utsträckning aktivt eftersökt information om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat. I de fall huvudmannen inte får några signaler om brister förutsätter huvudmannen att verksamheten fungerar. Det gäller så centrala förutsättningar som att eleverna får garanterad undervisningstid i alla ämnen eller att bedömning och betygssättning är likvärdig. Huvudmannen har inte heller följt upp resultaten i tillräcklig utsträckning. Utredningen visar att huvudmannen därför inte har tillräcklig kännedom om elevernas kunskapsresultat. Särskilt gäller det kunskapsresultaten i de lägre årskurserna. Mot bakgrund av att det helt saknas legitimerade och behöriga lärare i årskurs 1-3 vid tillsynsbesöken, finner Skolinspektionen det särskilt anmärkningsvärt att huvudmannen inte följer upp dessa resultat. Vidare visar utredningen att huvudmannen inte har analyserat avvikelser mellan slutbetyg och resultat på nationella prov.

Som framgår av området styrning och utveckling av verksamheten visar dessutom Skolinspektionens utredning att kunskapsresultaten i skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2015/16 inte stämmer med elevernas betyg och de resultat som skolan rapporterat in till Skolverket för samma läsår. Sammanställningen kan därför enligt Skolinspektionen inte ses som ett ändamålsenligt underlag för ett kvalitetsarbete. Följaktligen saknas även förutsättningar för att besluta om utvecklingsinsatser utifrån en analys av uppföljningens resultat.

Utredningen visar vidare att huvudmannen känner till flera av de brister i utbildningen som beskrivs i detta beslut. Det handlar exempelvis om att eleverna inte får undervis-

2017-04-27

36 (49)

Dnr 44-2015:9922

ning i språkval och att lärare som saknar legitimation tillsvidareanställs. Skolinspektionen vill betona att huvudmannen - som ytterst ansvarig för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i författningarna - ska se till att nödvändiga åtgärder vidtas när det kommer fram att det finns brister i verksamheten. Huvudmannen är också skyldig att inhämta tillräcklig kunskap om författningarna för att kunna ta detta ansvar och se till att verksamheten i sin helhet följer de regler som gäller.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare framgår av skollagen att varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Vidare framgår att om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 304 och 308) betonas att syftet med allt kvalitetsarbete är att det ska leda till förbättringar. Enligt förarbetena är det därför ytterst angeläget att kunskapen om eventuella brister i en verksamhet verkligen följs av åtgärder för förändring och förbättring.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLF 2012:98 s. 11, 16 och 27) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete framgår att skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen. Vidare framgår att en viktig uppgift för huvudmannen är att se till att såväl det egna som enheternas kvalitetsarbete genomförs i enlighet med skollag, läroplan och andra författningar. För att kunna följa upp hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen är det också viktigt att huvudmannen dels gör egna undersökningar, dels samlar in underlag från enheterna.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med en representant för huvudmannen framgår att huvudmannen i stor utsträckning förlitar sig på att rektorn säkerställer att verksamheten vid skolenheten fungerar. Det gäller exempelvis arbetet med att säkerställa att bedömning och betygssättning är likvärdig. Huvudmannens representant uppger till exempel att huvudmannen inte har analyserat eventuella skillnader mellan resultat på nationella prov och elevernas slutbetyg. Huvudmannen har inte heller kännedom om hur rättningen av nationella prov genomförs, och har inte tagit del av Skolinspektionens omrättning av nationella prov. Vidare uppger huvudmannens representant att huvudmannen inte känner till hur bedömning och betygssättning går till när eleverna undervisas av obehöriga lärare. Enligt huvudmannen behöver lärarna kompetensutvecklas inom bedömning och betygssättning.

2017-04-27

37 (49)

Dnr 44-2015:9922

Vidare uppger huvudmannens representant att om stiftelsen inte får några signaler om brister i verksamheten så utgår den från att det fungerar. Det handlar exempelvis om att eleverna får sin garanterade undervisningstid och att elever som behöver studiehandledning på modersmål får det.

Av intervju med huvudmannen framgår att denne följer upp elevernas kunskapsresultat genom samtal med rektorn. Vidare framgår att rektorn i slutet av terminerna redovisar information om måluppfyllelsen bland annat utifrån ämnesmatriserna i skolans lärplattform. Huvudmannens representant uppger att huvudmannen inte har tillgång till andra sammanställningar av resultat än vad som framgår av skolans kvalitetsredovisning.

När det gäller kunskapsresultaten i årskurs 1–3 uppger huvudmannens representant att rektorn rapporterar om det finns ämnen med lägre måluppfyllelse. Enligt huvudmannen är måluppfyllelsen i årskurs 3 mycket bra i matematik och svenska. Huvudmannen har dock inte tagit del av resultaten på nationella proven i årskurs 3. Huvudmannen har inte heller begärt in en redovisning av måluppfyllelsen i naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen för årskurs 3.

Representanten för huvudmannen uppger vidare att skolans kvalitetsredovisning formulerar och preciserar vilka områden skolan ska arbeta vidare med.

Rektorn uppger att han har daglig kontakt med huvudmannen genom informella samtal. Rektorn lämnar också varje vecka en skriftlig rapport till huvudmannen om hur veckan på skolan har varit. Det är rektorn själv som avgör vad som ska rapporteras. Det finns enligt rektorn inte några riktlinjer från huvudmannen för det.

Dessutom har huvudmannen och rektorn möten en gång per termin då huvudmannen vill ha information om till exempel elevernas kunskapsresultat och utveckling. Det kan också gälla frågor som rör lärarrekrytering och kompetensutvecklingsbehov. De kunskapsresultat på mer övergripande nivå som redovisas utgörs av betygen. När det gäller eleverna i förskoleklassen och årskurs 1–5 förs en diskussion kring enskilda elever med svårigheter. Enligt rektorn efterfrågar inte huvudmannen några resultat på mer aggregerad nivå för dessa elever, förutom resultat på nationella prov i årskurs 3.

Rektorn kan vid intervjun inte erinra sig att huvudmannen initierat specifika utvecklingsinsatser. Rektorn uppger att huvudmannen förlitar sig på att han i slutet av terminen rapporterar om det finns brister och behov i verksamheten.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

2017-04-27

38 (49)

Dnr 44-2015:9922

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Huvudmannen har det yttersta ansvaret för att verksamheten som helhet bedrivs i enlighet med styrdokumentet. För att kunna fullgöra detta måste huvudmannen bedriva ett kontinuerligt och långsiktigt arbete för att utveckla och förbättra utbildningen i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet. Ett fungerade kvalitetsarbete är en grundförutsättning för att säkerställa att utbildningen bedrivs i enlighet med styrdokumentet. Att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven stöder elevernas rätt till en god utbildning i en trygg miljö. Bristerna inom området leder till att eleverna vid Alsalamskolan ges sämre förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Ytterligare brister

Beskrivning av ytterligare brister

- Eleverna får inte garanterad undervisningstid i alla ämnen samt elevens val (10 kap. 5 § skollagen, timplan för grundskolan, bilaga 1 till skollagen).
- Eleverna erbjuds inte ett allsidigt urval av ämnen som elevens val (9 kap. 8 § skolförordningen).
- Eleverna erbjuds inte och får inte undervisning i minst två av språken franska, spanska och tyska som språkval (9 kap. 5 § skolförordningen).
- Undervisningen i delar av idrott och hälsa sker på lördagar (3 kap. 4 § skolförordningen).
- Det förekommer konfessionella inslag i undervisningen (1 kap. 7 § 1 st skollagen).
- Rektorn beslutar inte om undervisning i svenska som andraspråk för de elever som bedöms behöva det (5 kap. 14 § skolförordningen).
- Utbildningen vid Alsalamskolan är inte likvärdig (1 kap. 9 § skollagen och Lgr 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, avsnitt 5 Kursplaner).

Åtgärder

- Rektorn ska se till att eleverna får garanterad undervisningstid i samtliga ämnen samt i elevens val.
- Rektorn ska se till att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

2017-04-27

39 (49)

Dnr 44-2015:9922

- Rektorn ska se till att eleverna erbjuds och får undervisning i minst två av språken franska, spanska och tyska som språkval i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska se till att undervisningen förläggs måndag –fredag.
- Rektorn ska se till att undervisningen inte innehåller några konfessionella inslag.
- Rektorn ska besluta om undervisning i svenska som andraspråk för de elever som bedöms behöva det.
- Rektorn ska se till att utbildningen är likvärdig för alla elever.

Motivering till bedömning av brist

Garanterad undervisningstid, elevens val och språkval

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställer att eleverna får sin garanterade undervisningstid. Utredningen visar att skolans egen timplan för årskurs 1–9 inte överensstämmer med elevernas scheman. Exempelvis ändrades timplanen mellan Skolinspektionens två tillsynsbesök utan att det påverkade elevernas scheman. Skolinspektionen kan därför konstatera att skolans timplan inte stämmer med den undervisningstid eleverna faktiskt får i olika ämnen.

Utredningen visar vidare att eleverna i Alsalamskolan inte får garanterad undervisningstid i alla ämnen. Eleverna får ingen undervisning alls i språkval. I hem- och konsumentkunskap får eleverna 72 undervisningstimmar totalt. Enligt den nationella timplanen ska eleverna garanteras 118 timmar. Av utredningen framgår vidare att rektorn bedömt undervisningstiden som tillräcklig genom att stämma av med lärarna, vilka saknar behörighet att undervisa i hem- och konsumentkunskap, i stället för att stämma av mot författningarnas krav på garanterat antal undervisningstimmar totalt. Som framgår under området undervisning och lärande ovan får eleverna inte heller undervisning i hem- och konsumentkunskap i årskurs 1–6, trots att det finns centralt innehåll för dessa årskurser. Av utredningen framgår vidare att det finns ytterligare ämnen där antalet undervisningstimmar är för få, exempelvis i bild.

När det gäller elevens val visar utredningen att det finns olika uppfattningar om vad som är elevens val på skolan och när eleverna har elevens val. Utredningen visar dessutom att eleverna inte får den garanterade undervisningstiden i elevens val. Enligt schemat har eleverna 63 timmar totalt från årskurs 1 till 9. I de två timplanerna för läsåret 2016/17 som rektorn presenterat är antalet timmar 180 respektive 333. Den garanterade undervisningstiden enligt skollagen är 382. Av utredningen framgår vidare att eleverna inte erbjuds ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

Skolinspektionen kan konstatera att såväl bristande insikt i författningarnas krav som bristande rutiner innebär att skolan inte kan säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid. I flera ämnen samt i elevens val leder det till att eleverna får mindre undervisningstid än vad de har rätt till. Att eleverna får tillräcklig undervisningstid är

2017-04-27

40 (49)

Dnr 44-2015:9922

en grundläggande förutsättning för att de ska kunna nå kunskapskraven och utvecklas så långt som möjligt.

Rättslig reglering

Av timplanen för grundskolan, bilaga 1 till skollagen framgår totalt garanterat antal timmar undervisningstid för grundskolans olika ämnen samt elevens val. Exempelvis framgår att garanterad undervisningstid i hem- och konsumentkunskap är 118 och i språkval 320. Elevens val ska minst omfatta 382 undervisningstimmar. Enligt skollagen framgår vidare att språkval ska finnas som ämne för eleverna i grundskolan.

Av skolförordningen framgår att huvudmannen som språkval ska erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. Vidare framgår att huvudmannen ska erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

Skolinspektionens utredning

Rektorn uppger att han utgår från den lokala timplanen och inte elevernas scheman för att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstiden. Av ingivna dokument framgår dock att skolans timplan inte stämmer överens med elevernas veckoscheman. Exempelvis har eleverna enligt timplanen 80 minuter samhällsorienterande ämnen i årskurs 3 medan schemat endast innehåller 60 minuter. För de två klasserna i årskurs 1 är 50 respektive 60 minuter undervisningstid schemalagt i idrott och hälsa medan timplanen anger att eleverna har 70 minuter. Av dokumenten framgår att det finns avvikelser i ytterligare ämnen. Ibland får eleverna mindre undervisningstid och ibland mer än vad som anges i timplanen. Av ingivna dokument och intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår vidare att rektorn ändrat undervisningstiden för olika ämnen i timplanen mellan Skolinspektionens två tillsynsbesök utan att det påverkat elevernas scheman.

Vidare framgår av ingivna dokument och intervjuer med elever och lärare att eleverna inte får garanterad undervisningstid i alla ämnen. Exempelvis framgår att eleverna inte får någon undervisning i språkval. Läsåret 2015/16 erbjöds eleverna enbart tyska som modernt språk inom ämnet språkval. När skolan under innevarande läsår inte har någon lärare i tyska har de inte erbjudits eller fått undervisning i något modernt språk som språkval. Enligt rektorn planerar skolan att erbjuda eleverna franska som språkval till nästa läsår.

I hem- och konsumentkunskap får eleverna enligt skolans egen timplan 144 undervisningstimmar totalt. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det faktiska antalet är 72. Enligt den nationella timplanen ska eleverna garanteras 118 timmar. Som framgår under området undervisning och lärande ovan får eleverna inte heller undervisning i ämnet i årskurs 1-6, trots att det finns centralt innehåll för dessa årskurser. Enligt rektorn har lärarna bedömt att undervisningstiden är tillräcklig. Av ingivna dokument framgår att undervisande lärare saknar behörighet att bedriva undervisning i hem- och konsumentkunskap.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det finns olika uppfattningar på skolan vad som är elevens val på Alsalamskolan och när eleverna har elevens val. Enligt schemat har eleverna totalt 63 timmar fördelat på årskurs 8 och 9, vilket också bekräftas i intervjuer med elever och lärare. Enligt den timplan som gällde vid Skolin-

2017-04-27

41 (49)

Dnr 44-2015:9922

spektionen första tillsynsbesöket i december 2016 ska eleverna sammanlagt ha 180 undervisningstimmar fördelade på årskurs 7–9. I den timplan som gällde vid Skolinspektionens andra besök i slutet av januari 2017 anges i stället totalt 333 timmar fördelat på grundskolans samtliga årskurser. Garanterad undervisningstid för elevens val enligt skollagen är 382. Som framgår ovan har ändringarna i timplanen inte medfört motsvarande ändringar i elevernas scheman och därmed inte heller i den faktiska undervisningstiden. Detta framgår också av att eleverna i årskurs 5 i intervjun i januari 2017 uppger att de inte har elevens val, trots att de enligt timplanen ska ha 36 timmar under läsåret.

Enligt rektorn används elevens val som extra undervisningstid i andra ämnen. Rektorn uppger att han tillsammans med lärarna bestämmer vilka ämnen som ska få extra tid i en klass. Enligt en lärare i årskurs 4–9 innebär elevens val att det ordnas temadagar för eleverna. Övriga lärare i samma intervju känner inte till att eleverna har elevens val eller vad det omfattar. Lärarna uppger vidare att det inte har förts några resonemang om hur elevens val ska organiseras på skolan.

Undervisningens förläggning

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans förläggning av undervisningen. Av utredningen framgår att simundervisningen inom idrott och hälsa bedrivs på lördagskvällar. Bristen kan leda till att alla elever inte ges möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i ämnet idrott och hälsa.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att elevernas skolarbete ska förläggas måndag – fredag.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med huvudman, rektor, lärare och elever framgår att det bedrivs obligatorisk undervisning i simning på lördagskvällar. Eleverna, lärarna och rektorn uppger att det är den enda undervisning i simning som erbjuds eleverna.

Konfessionella inslag i undervisningen

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att det förekommer konfessionella inslag i undervisningen. Av utredningen framgår att skolans val är arabiskt språk och arabisk kultur. Vidare framgår att det i undervisningen i arabisk kultur ingår fredagsbön för eleverna i årskurs 6–9. Även elever i årskurs 5 har vid några tillfällen deltagit i fredagsbönen fast de enligt schema har undervisning i engelska samma tid.

Utredningen visar att huvudmannen och rektorn saknar kunskap om innebörden av skolans val. Såväl rektorn som huvudmannen uppger att arabisk kultur är skolans val, men samtidigt uttrycker huvudmannen att fredagsbönen börjar när ordinarie skoldag är slut. Rektorn uppger dessutom att inga timmar har tagits från skolämnena för att användas till skolans val. Utredningen visar dock att eleverna uppfattar arabisk kultur som ett ämne. Det faktum att eleverna får såväl skriftliga omdömen som betyg i arabisk

2017-04-27

42 (49)

Dnr 44-2015:9922

kultur (se under området bedömning och betygssättning) innebär också att undervisningen i arabisk kultur likställs med undervisning i ämnen.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det förekommer konfessionella inslag i undervisningen i Alsalamskolan, vilket inte är tillåtet enligt skollagen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att undervisningen vid fristående skolor ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

Av skollagen framgår vilka ämnen som undervisningen ska omfatta. Av skolförordningen framgår att det i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen.

Skolinspektionens utredning

Vid intervjuer med rektorn och huvudmannens representant uppger de att arabisk kultur är skolans val. Vidare uppger rektorn att fredagsbönen ingår som en del i lektionerna i arabisk kultur och att den är obligatorisk för eleverna. Huvudmannen anser dock att fredagsbönen som ingår i arabisk kultur är förlagd efter ordinarie skoldag eftersom skolans val enligt huvudmannen är extra tid som ligger utanför timplanen.

Av elevintervjuer framgår att eleverna från och med årskurs 6 deltar i fredagsbönen. Enligt eleverna inleds lektionen i arabisk kultur på fredagar med obligatorisk bön i idrottssalen och därefter fortsätter undervisningen i klassrummet. Vidare framkommer i intervju med elever att även elever i årskurs 5 har deltagit i bönen vid några tillfällen. Eleverna har engelska på schemat när fredagsbönen äger rum. Eleverna uppger att de har skyndat sig att bli färdiga med sina arbetsuppgifter på lektionen i engelska för att kunna vara med på fredagsbönen.

Svenska som andraspråk

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att rektorn inte fattar beslut om undervisning i svenska som andraspråk för de elever som bedöms behöva det. Utredningen visar att det på skolan är otydligt vem som ska besluta om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Det är också otydligt hur beslut ska fattas. Det finns en uppfattning på skolan att ett eventuellt beslut ska gälla för alla elever oavsett om de enskilda eleverna behöver läsa svenska eller svenska som andraspråk. Otydligheten har lett till att elever som har undervisats enligt kursplanen för svenska har bedömts enligt kunskapskraven för svenska som andraspråk (se området undervisning och lärande).

Sammantaget kan Skolinspektionen konstatera att bristande insikt i författningarna och otydlig ledning har lett till att rektorn inte har beslutat om vilka elever som ska läsa enligt kursplanen för svenska som andraspråk. Bristen leder till att det inte är säkraställt att det anordnas svenska som andraspråk för de elever som behöver det. Det kan också innebära att elever som ska läsa svenska, i stället läser svenska som andraspråk. Dessutom visar utredningen att eleverna inte bedöms och betygssätts utifrån det ämne som undervisningen omfattat (se området bedömning och betygssättning).

2017-04-27

43 (49)

Dnr 44-2015:9922

Skolinspektionen vill särskilt framhålla att utgångspunkten för alla elever i grundskolan är att de läser ämnet svenska och det kräver inget beslut från rektorn. I de fall då en elev har behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk ska rektorn däremot fatta ett beslut om det. Viktigt är också att lärarna vid skolan har kännedom om vilka elever som läser svenska respektive svenska som andraspråk så att undervisningen och bedömningen utgår från rätt kursplan.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, samt invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.

Vidare framgår att rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

Skolinspektionens utredning

Av lärarintervjuerna framgår att det är oklart om eleverna ska läsa svenska eller svenska som andraspråk. Huvuddelen av lärarna uppger att rektorn beslutat om att alla elever ska läsa svenska. Andra uppger att rektorn beslutat om att alla elever ska läsa svenska som andraspråk. Någon lärare har uppfattat att rektorn fattat beslut under innevarande läsår om att alla elever ska läsa svenska som andraspråk, men uppger att det nog inte är förankrat hos alla lärare. Vidare framgår av ingivna dokument och intervjuer att det finns klasser som undervisas enligt en kursplan men bedöms efter kunskapskraven i en annan.

Rektorn uppger vid Skolinspektionens besök i december 2016 att han inte har fattat något beslut om att alla elever ska läsa enligt kursplanen för svenska. Rektorn känner därför inte till vilka elever som undervisas i svenska som andraspråk, eftersom det bedöms av lärarna. Enligt rektorn avgör lärarna det vid betygssättningen. I intervjun vid Skolinspektionens besök i januari 2017 uppger rektorn att alla elever på skolan nu läser svenska. I intervjun vid samma tidpunkt med elever i årskurs 7–9 framkommer emellertid att de läser enligt kursplanen för svenska som andraspråk men får betyg i svenska. Även elever i årskurs 5 uppger att de läser svenska som andraspråk eftersom de har fått den informationen av sin lärare.

Likvärdig utbildning

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Alsalamskolan inte ges en likvärdig utbildning.

Utredningen visar att flickor och pojkar undervisas var för sig i ämnena idrott- och hälsa, teknik, matematik, skolans val (arabiskt språk) samt biologi (sex- och samlevnad). Omfattningen av den uppdelade undervisningen varierar mellan ämnen och årskurser. All simundervisning från förskoleklass till årskurs 6 är uppdelad. All undervisning i hela ämnet idrott- och hälsa är uppdelad i årskurs 7-9. All undervisning i teknik i årskurs 9 är uppdelad. I matematik är det en lektion per vecka i årskurs 7 som är upp-

2017-04-27

44 (49)

Dnr 44-2015:9922

delad och i arabiskt språk är det en lektion per vecka i årskurs 8. Vidare är undervisningen i biologi (sex- och samlevnad) uppdelad i årskurs 6.

Det sätt rektorn organiserat undervisningen vid Alsalamskolan innebär att flickorna får undervisning i simning av en obehörig lärare.

Av kursplanerna i biologi, idrott och hälsa samt teknik framgår att undervisningen i dessa ämnen bland annat har som syfte att relatera till frågor som rör könsroller och jämställdhet. Ur det perspektivet behöver både pojkars och flickors erfarenheter, uppfattningar och åsikter få utrymme och diskuteras i undervisningen. Vid den uppdelning i grupper som sker vid Alsalamskolan riskerar eleverna att inte få möta dessa olika perspektiv. Vidare riskerar den gruppindelning som sker vid skolan att påverka elevers uppfattning av vad som är kvinnligt och manligt. Skolan kan därmed inte anses arbeta tillräckligt aktivt för att främja flickors och pojkars lika rätt och möjligheter samt för att motverka traditionella könsmönster.

Skolinspektionen vill särskilt framhålla att det är rektorn och ytterst huvudmannen som ansvarar för att utbildning och undervisning bedrivs på ett sätt som är förenligt med lagstiftningen. Det finns bestämmelser som reglerar elevers möjlighet till inflytande över utbildningen. Elevernas önskemål får dock aldrig medföra att andra bestämmelser inte följs.

Skolinspektionen bedömer mot ovanstående bakgrund att eleverna inte ges en likvärdig utbildning i enlighet med skollagen eller på det sätt en likvärdig utbildning beskrivs i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11).

Rättslig reglering

Av skollagen framgår bland annat att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Vidare framgår av skollagen att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation.

Av Lgr 11, kursplanen för ämnet idrott och hälsa framgår att en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 är hur individens val av idrotter och andra fysiska aktiviteter påverkas av olika faktorer, till exempel av kön.

Av Lgr 11, kursplanen för ämnet teknik framgår att syftet med undervisningen bland annat är att ge eleverna förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att bedöma tekniska lösningar och relatera dessa till frågor som rör estetik, etik, könsroller, ekonomi och hållbar utveckling. Vidare framgår att en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 är hur kulturella föreställningar om teknik påverkar kvinnors och mäns yrkesval och teknikanvändning.

Av Lgr 11, kursplanen för ämnet biologi framgår att en del av det centrala innehållet för årskurs 4–6 är människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar.

Av Lgr 11 framgår vidare bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma

2017-04-27

45 (49)

Dnr 44-2015:9922

deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.

Skolinspektionens utredning

Av samtliga intervjuer och dokumentstudier framgår att undervisningen på skolan är uppdelad mellan flickor och pojkar i vissa ämnen. I hela ämnet idrott och hälsa är flickor och pojkar uppdelade i olika grupper från och med årskurs 7. Idrott och hälsa ligger parallellt med ett annat ämne och det innebär att även all undervisning i ämnet teknik i årskurs 9 är uppdelad. Enligt elevernas scheman är det 60 min per vecka. Vidare är undervisningen i delar av ämnet idrott- och hälsa (simning) uppdelad från förskoleklass till och med årskurs 6. En konsekvens av att eleverna har uppdelad undervisning i simning har blivit att flickorna undervisas och bedöms av en obehörig, icke legitimerad lärare, medan pojkarna undervisas och bedöms av den ordinarie behöriga och legitimerade läraren.

För eleverna i årskurs 7 ligger idrott och hälsa parallellt med matematik, vilket innebär att en lektion per vecka är undervisningen även uppdelad i matematik. För eleverna i årskurs 8 ligger idrott och hälsa parallellt med undervisning i arabiskt språk, som är skolans val, vilket innebär att en lektion per vecka är undervisningen även uppdelad i arabiskt språk. Vidare framgår att undervisningen i biologi (sex- och samlevnad) ges var för sig för flickor och pojkar i årskurs 6.

Eleverna berättar att de känner sig mer trygga om flickor och pojkar har undervisning i ämnet idrott och hälsa var för sig. Vidare framkommer att det var elever som föreslog att undervisningen skulle delas upp. Lärarna beskriver att syftet med att ha uppdelad undervisning i idrott och hälsa är att flickorna ska känna sig trygga och att de ska kunna visa sin förmåga utan att jämföras med pojkarna. Lärarna förklarar att undervisningen är uppdelad i årskurs 7–9 eftersom eleverna då får betyg. Lärarna menar att det blir en mer rättvis bedömning när eleverna är uppdelade och att flickorna då har en chans att visa vad de kan. Lärarna uppger att skälet till att undervisningen är uppdelad i sex- och samlevnad är att det blir fnittrigt när flickor och pojkar har undervisningen tillsammans. Vidare uppger lärarna att eleverna inte ställde frågor när det var gemensam undervisning.

Rektorn berättar att anledningen till att idrottsundervisningen är uppdelad är för att flickorna vill det. På grund av schematekniska skäl påverkar det också exempelvis undervisningen i teknik i årskurs 9. Huvudmannen beskriver att simundervisningen är uppdelad för att flickorna på grund av religiösa och kulturella skäl endast närvarar om det är könsuppdelat. Vidare uppger huvudmannen att eleverna i årskurs 7-9 får bestämma om de ska ha uppdelad undervisning i idrott och hälsa eller inte.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

2017-04-27

46 (49)

Dnr 44-2015:9922

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Alsalamskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Al-risalah skandinaviska stiftelse att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Att huvudmannen för verksamheten ger rätt förutsättningar för att bedriva utbildningen är avgörande för likvärdigheten och en hög kvalitet. De ytterligare brister som Skolinspektionen kan konstatera i verksamheten är mycket allvarliga och garanterar inte elevernas lagstadgade rätt till en likvärdig utbildning och får konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Sammantaget är bristerna allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschef Maria Sundkvist, enhetschef Carin Holtz, avdelningsjurist Sofia Lindstrand, rättschef Annica Runsten, tf enhetschef Christina Ridderman Karlsson och jurist Maria Rönnberg deltagit. Utredare Ulrika Hultberg har varit föredragande.

Tommy Lagergren
Biträdande generaldirektör

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Alsalam

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

2017-04-27

48 (49)

Dnr 44-2015:9922

Fakta om Alsalam

Verksamheten i Alsalamskolan omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1–9 samt fritidshem. Vid skolan går 297 elever. I förskoleklass går 36 elever och i grundskolan 261 elever. 32 elever är inskrivna i fritidshemmet. Skolenheten leds av en rektor.

Skolenhetens inre arbete är organiserat i tre arbetslag; förskoleklass-årskurs 3, årskurs 4–6 samt årskurs 7–9. Huvudmannen för verksamheten är Al-risalah skandinaviska stiftelsen. Huvudmannen uppger att Alsalamskolan har arabiskt språk och arabisk kultur som profil.

2017-04-27

49 (49)

Dnr 44-2015:9922

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.